

SPOLUPRÁCE OBCÍ V RÁMCI SVAZKU MĚST A OBCÍ RAKOVNICKA

MUNICIPALITY COOPERATION IN THE FORM OF UNION OF TOWNS AND VILLAGES OF RAKOVNÍK DISTRICT

Petr Hajný, Jan Čopík

Anotace:

Spolupráce obcí v rámci dobrovolných sdružení se v dnešní době jeví jako nejschůdnější cesta, jakou mohou obce jít při dosahování svých cílů v mnoha oblastech. Příspěvek se zabývá Svazkem měst a obcí Rakovnícka jako významným subjektem regionálního rozvoje, jako šancí obcí (především malých) realizovat projekty, které jednotlivé obce svým rozsahem a významem přesahují.

Klíčová slova:

svazek, spolupráce, obec, regionální politika

Abstract:

The municipality cooperation in the form of voluntary association appears to be the best way for municipalities to achieve their goals in many areas. The paper addresses the Union of Towns and Villages of Rakovník District as significant subject of regional development, as municipality opportunity (especially for the small villages) to realize projects that go beyond individual municipalities in extent and importance.

Keywords:

union, cooperation, municipality, regional politics

ÚVOD

V současné době se spolupráce obcí stává otázkou ještě aktuálnější než byla před vstupem České republiky do Evropské unie. Nevyplyvá to však jen z možnosti čerpat z pro ČR nově otevřených finančních zdrojů, ale taktéž ze situace převážně malých obcí, které, vystupují-li osamoceně, nemají příliš mnoho šancí podpořit svůj vlastní ekonomický, sociální a kulturní rozvoj. Svazky obcí tak pomáhají překonávat územní rozdrobenost a nízkou dynamiku rozvoje lokality.

METODIKA A CÍL PRÁCE

Cílem předkládaného příspěvku je podat základní informace, jež se týkají dobrovolné spolupráce ve Středočeském kraji, okrese Rakovník, ale především jež se týkají spolupráce obcí v rámci Svazku měst a obcí Rakovnícka.

Pro zpracování příspěvku byla využita metoda sekundární analýzy dat (konkrétně studium oficiálních dokumentů) a polostandardizovaných rozhovorů (konkrétně s místostarostou města Rakovníka a manažerem Svazku měst a obcí Rakovnícka).

Situace ve Středočeském kraji

Na území Středočeského kraje existuje přes 130 dobrovolných sdružení obcí.

Průměrný počet dobrovolných sdružení obcí činí 10 - 11 na jeden okres. Nejaktivnější

jsou v této oblasti obce v okrese Praha – západ, kde se vyskytuje 22 dobrovolných sdružení obcí, a naopak nejslabší aktivita je vyvíjena v okrese Mělník, kde je možné nalézt pouze dvě dobrovolná sdružení obcí.

Nejvíce sdružení ve Středočeském kraji je složeno z 6-10 obcí (cca 45 %). Poměrně hodně sdružení vzniká spojením pouhých 2-5 obcí, což představuje přibližně 26 %. Méně je již sdružení s 11-15 obcemi (cca 21 %), podíl sdružení sdružujících více než 16 obcí je přibližně 8 %.

Na úrovni mikroregionů dochází v současné době ve velké míře ke zpracovávání strategických dokumentů, které formulují strategii rozvoje daného území v souvislosti s rozvojovou strategií kraje. Tyto dokumenty umožňují mikroregionům vytvořit analýzu svého území a vytyčit důležité oblasti, na které by se mikroregion měl zaměřit.

Situace v okrese Rakovník

Na území okresu Rakovník vyvíjí v současné době činnost celkem 13 dobrovolných sdružení obcí. Z tohoto počtu působí v okrese 12 sdružení obcí (Svazek obcí mikroregionu Novostrašecsko, Svazek obcí Jesenicko, Svazek obcí mikroregionu Poddžbánsko, Sdružení obcí mikroregionu Čistá – Senomaty, Sdružení mikroregionu Balkán, Svazek obcí mikroregionu Kněževes, Svazek obcí mikroregionu Křivoklát, Spolek pro obnovu Křivoklátska, Sdružení obcí Senec a Lubná, plynofikace, Svazek měst a obcí okresu Rakovník pro zajištění dopravní obslužnosti, Vodohospodářské sdružení obcí Rakovnícka, Svazek měst a obcí Rakovnícka), která mají sídlo v okrese a jejichž členy jsou pouze obce okresu, a jedno dobrovolné sdružení obcí (Sdružení obcí a mikroregionů Křivoklátsko), jež má sídlo v okrese Beroun a jehož členové jsou nejen obce Berounska, ale taktéž některé obce Rakovnícka a Kladenska.

Neměly bychom však zapomenout ani na Svaz měst a obcí České republiky, jehož členem je 38 obcí z okresu. Tuto organizaci by však autor neřadil mezi výše zmíněná sdružení z důvodu jejího odlišného zaměření (především na oblast legislativy, jež se týká samosprávy obecně) a celorepublikového působení.

Teoreticko – právní vymezení Svazku měst a obcí Rakovnícka

Svazek měst a obcí Rakovnícka je otevřenou zájmovou právnickou osobou, jež byla založena jako účelový svazek obcí podle ustanovení § 49 a následujících zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Byl založen za účelem hájit společné zájmy a práva obcí, ve Svazku sdružených, v duchu principů, z nichž vychází Evropská charta místní samosprávy; vytvářet podmínky pro řešení problémů a otázek pro členy společných; zmnožit síly a finanční prostředky při prosazování cílů přesahující svým rozsahem a významem možnosti členských obcí a zajišťovat všestranný rozvoj členských obcí Svazku a harmonický rozvoj jejich území. Účelem Svazek je taktéž hájit zájmy občanů členských obcí a uspokojovat jejich potřeby v oblasti ekonomické, sociální a kulturní.

Jako předmět své činnosti si Svazek stanovil: předkládat orgánům krajů a dalším dotčeným institucím iniciativní návrhy a dále návrhy, zohledňující požadavky obcí; hájit a prosazovat společné zájmy a práva obcí Rakovnícka a České republiky v rámci přípravy České republiky na vstup do Evropského společenství a tyto společné zájmy a práva hájit a prosazovat i následně po vstupu České republiky do tohoto společenství; zajišťovat přípravy a realizace rozvoje regionu Rakovnícka v souladu s regionální politikou ČR a odůvodněnými požadavky členských obcí a za tímto účelem připravovat projekty (programy) rozvoje územního obvodu členských obcí a zajišťovat realizaci těchto projektů; koordinovat politiku rozvoje regionu a napomáhat její tvorbě; zajišťovat spolupráci s regionálními a národními orgány a institucemi; spolupracovat se zahraničními organizacemi obdobného zaměření a

spoluvytvářet podmínky pro zahraniční aktivity členů Svazku; podílet se na vytváření podmínek ke vzdělávání členů zastupitelstev obcí, zaměstnanců obcí zařazených do obecních úřadů a zaměstnanců organizací zřizovaných obcemi; podporovat cestovní ruch včetně prezentace regionu na veletrzích cestovního ruchu; propagace a podpora podnikání v regionu atd.

Jak vyplývá již z názvu tohoto sdružení, členy se mohou stát pouze obce, a to na základě rozhodnutí svého zastupitelstva. Zakládající členové podepisovali zakladatelskou smlouvu, noví přistupující členové podepisují dodatek k zakladatelské smlouvě a tím přistoupí k ní i ke Svazku v plném rozsahu.

Členství ve svazku zaniká: doručením usnesení zastupitelstva členské obce o vystoupení ze Svazku Radě Svazku, rozhodnutím Sněmu Svazku o vyloučení pro neplnění povinností vyplývajících z členství a taktéž zánikem obce.

Orgány Svazku jsou: sněm Svazku (nejvyšší orgán), rada Svazku (řídí a kontroluje činnost SMOR v období mezi Sněmy), předseda Svazku (statutární orgán Svazku, odpovědný Radě), místopředseda Svazku a kontrolní komise Svazku (dohlíží na dodržování právních předpisů a Stanov v činnosti Svazku a kontroluje hospodaření s finančními a hmotnými prostředky Svazku).

Svazek nemá vlastní majetek. Svazek hospodaří s majetkem, který ze svého vlastního majetku vložily do Svazku členské obce. Majetek vložený členskou obcí do hospodaření Svazku zůstává i nadále ve vlastnictví této obce. Svazek spravuje a hospodaří s vloženým majetkem ku prospěchu Svazku. Majetek, který spravuje Svazek, tvoří zejména vstupní vklady členů a roční členské příspěvky, dotace, dary, případné výnosy a zisky.

Vstupními vklady členů svazku jsou peněžité částky. Výše peněžitého vkladu činí pro každého člena Svazku částku ve výši 1000 Kč a roční členské příspěvky jsou povinny členské obce platit v závislosti na počtu obyvatel evidovaných v obci Českým statistickým úřadem.

Funkce a činnost Svazku měst a obcí Rakovnicka

Myšlenka na vznik Svazku města obcí Rakovnicka se zrodila v době rušení okresního úřadu Rakovník, jako určitá náhrada, která by suplovala jeho koordinační a informační funkci¹ (šíření informací o zákonech a jejich novelách, šíření informací o možných zdrojích financování, koordinování společném postupu a jednání obcí okresu s orgány kraje a státu atp.).

Vznik Svazku byl iniciován zástupci šesti mikroregionů: 1) Čistá – Senomaty, 2) Slabce (Balkán), 3) Poddžbánsko, 4) Křivoklátsko, 5) Kněžvesko, 6) Novostrašcko.

Tyto mikroregiony tvoří vždy 6 – 12 obcí. Agenda každého z těchto mikroregionů leží většinou na bedrech jednoho nebo několika málo nejaktivnějších starostů členských obcí (popřípadě jiných činitelů), což se v náročnějších situacích ukazuje jako velice problematické. Při složitějších analýzách, zpracování rozvojových dokumentů a např. žádostech o dotace je nutné využít služeb specializovaných osob či celých agentur. Stěžejní myšlenkou při vzniku Svazku tedy bylo přesunutí poskytování těchto služeb na Svazek a tím pádem i jejich výrazné zlevnění.

Ustavující sněm Svazku měst a obcí Rakovnicka se uskutečnil v pátek dne 26.9.2003 (do

¹ Do konce roku 2002 vykonávaly státní správu ve vymezených regionech okresní úřady, v jejichž rámci existovalo tzv. okresní shromáždění (viz § 22 – 26 zákona č. 425/1990 Sb. o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících). Členové tohoto orgánu byli voleni z členů zastupitelstev obcí okresu, čímž byla zajištěna spojitost okresního úřadu s jemu svěřenými obcemi. Úkolem okresního shromáždění bylo kontrolovat činnost okresního úřadu, schvalovat a kontrolovat rozpočet okresního úřadu, schvalovat rozdělení dotací na jednotlivé obce v okresu a v neposlední řadě taktéž prosazovat společné zájmy obcí u okresního úřadu. V důsledku toho, že měly obce v tomto orgánu své představitele, získávaly nové informace bezprostředně se jich týkající a to vše v širších souvislostech celého okresu. Tak byla zajištěna určitá systémovost a koordinace obcí okresu.

registru zájmových sdružení právnických osob – svazku obcí – vedeným Krajským úřadem Středočeského kraje byl zapsán 30.10.2003) od 9:00 v sále Kulturního centra v Rakovníku a zúčastnilo se ho 29 zástupců obcí a dva pozorovatelé.

Sněmem byla schválena sedmičlenná Rada Svazku složená ze šesti zástupců mikroregionů a jednoho zástupce města Rakovníka. Je nutné poznamenat, že složení rady bylo původně plánováno devítičlenné (tedy zástupci sedmi mikroregionů a dvou měst), ale z důvodu nepřistoupení žádné obce mikroregionu Jesenicko a nepřistoupení města Nového Strašecí, zůstaly tyto pozice neobsazeny. Rada poté ze svého středu zvolila Předsedou Svazku, jímž byl zvolen Ing. Zdeněk Nejděl, starosta Rakovníka, a místopředsedu, jímž byl zvolen Ing. Zdeněk Bumba, starosta Křivokláta.

V současné době (k 1.6.2004) je členem Svazku měst a obcí Rakovnicka 37 obcí, což představuje cca 40 000 z celkového počtu kolem 60 000 obyvatel okresu.

Jaké tedy vlastně Svazek bude zastávat funkce a jaké to bude nést výhody? Kromě funkcí zmíněných již v zákoně o obcích to bude možnost financování specializované kanceláře² poskytující členským obcím veškeré informační, poradenské a konzultační služby (tím bude dosaženo efektivnější komunikace mezi obcemi; kancelář bude pro obce organizovat školení mnohem levněji než jiné organizace), obce získají svým sdružením větší vyjednávací sílu³ vzhledem k ostatním subjektům (kraj, stát atd.), Svazek respektive kancelář manažera bude zpracovávat rozvojové dokumenty s větší efektivností (bude mít dostatek peněz, času a kvalitních informací) a bude mít lepší informace k jejich kvalitnějšímu systémovému zpracování v rámci programu rozvoje kraje, bude propagovat region a členské obce na veletrzích cestovního ruchu a na svých webovských stránkách a v neposlední řadě budou mít obce v rámci Svazku mnohem větší šance získat finanční zdroje nejen z krajského a státního rozpočtu, ale taktéž z rozpočtu Evropské unie (projekty jsou vypisovány pro větší území s větším počtem obyvatel: 10 000 – 100 000).

DISKUZE A ZÁVĚR

Spolupráce obcí v rámci dobrovolných sdružení obcí se v současné době jeví jako nejvhodnější cesta, jakou mohou obce jít při dosahování svých cílů v oblasti ekonomické, sociální, kulturní, jako i v mnoha oblastech dalších. Spolupráce obcí v rámci dobrovolných sdružení obcí je největší příležitostí pro malé obce. Malé obce nemají vzhledem ke svému velice omezenému rozpočtu přístup k rozvojovým projektům (komplementárnost financování), nemají prostředky na adekvátní plnění veřejné služby. Vzhledem ke své velikosti a omezeným možnostem též často nemohou dosáhnout na finanční zdroje z rozpočtu kraje, státu či Evropské unie. Toto není dáno pouze tím, že jsou dotační tituly vypisovány na rozsáhlejší a lidnatější území než je území jednotlivých obcí. Problémem je taktéž buď kompletní absence rozvojových projektů týkajících se konkrétních obcí nebo jejich nedostatečné a nekvalitní zpracování.

² kancelář manažera svazku má roční rozpočet 1 100 000 Kč

³ Do konce května 2004 Svazek prozatím nevyvíjel žádné snahy, jež by se daly označit jako výrazně lobbystické. Podílel se však na připomínkových řízeních ke krajským koncepčním materiálům. Například se SMOR aktivně podílel na připomínkovém řízení ke koncepci zdravotnictví kraje. Snažil se získávat od krajských úředníků maximální počet informací o koncepci a možných implikacích pro okres. Podílel se na uklidnění situace kolem rakovnické nemocnice, kdy se šířily mnohé alarmující informace a fámy, které tvrdily, že nemocnice bude uzavřena nebo prodána a využívána pro komerční účely. SMOR a zástupci města Rakovníka se dohodli s krajem na pokračování činnosti čtyř základních nemocničních oddělení (chirurgie, LDN, ARO a interní oddělení) a na podmíněném pokračování činnosti dětského a gynekologického oddělení s tím, že se tato oddělení zachovají v případě dostatečného profesionálního zajištění. Tento úkol připadl na Českou lékařskou komoru.

Svazek se taktéž podílel na připomínkovém řízení ke Generelu cykloturistických tras a cyklostezek na území Středočeského kraje, krajského koncepčního materiálu řešícího cykloturistiku a její zázemí v regionu.

Literatura:

- Keller, J.: Úvod do sociologie. Praha, SLON 1997.
- Matrasová, E., Šlauf, V.: Zákon o obcích (obecní zřízení) včetně prováděcích předpisů s komentářem. Praha, POLYGON 2003.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).
- Zákon č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících.
- Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje – <http://www.stredocech.cz/index.asp?thema=232&item=11722&category=>
- Návrh koncepce zdravotnictví ve Středočeském kraji – <http://www.stredocech.cz/index.asp?thema=1387&item=23319&category=>
- Generel cyklistických tras a cyklostezek na území Středočeského kraje – <http://www.stredocech.cz/article.asp?thema=1155&item=19779&category=>
- Stanovy SMOR - <http://www.murako.cz/>
- <http://www.stredocech.cz/index.asp?thema=133&category=>
- <http://www.smocr.cz/>
- <http://www.mikroregion.net/>
- <http://mesta.obce.cz/>

Kontakt:

Ing. Petr Hajný, Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Kamýcká 129, 165 21 Praha 6 – Suchbát, Česká republika, e-mail: hajnasek@email.cz